

Palveluiden merkitys vanhemman jaksamiselle, kun lapsella on haasteita ja tuen tarpeita

Tiina Jokinen
Sosiaalityön käytäntötutkimus
Sosiaalityö
Helsingin yliopisto
26.1.2024

TUTKIMUKSEN KONTEKSTI

Tutkimuksen toteutus

- Käytäntötutkimus yhteistyössä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen perhesosiaalityön kanssa
- Tutkimus toteutettu osana Helsingin yliopiston Sosiaalityön maisteriohjelman opintoja
- Tutkimus toteutettu haastatteleamalla perhesosiaalityön asiakasvanhempia

Teoreettinen tausta

Aiempien tutkimusten mukaan:

- Erityislaster vanhemmat ovat uupuneempia kuin vanhemmat keskimäärin
- Eri palvelut vievät paljon aikaa erityislaster vanhempien arjesta
- Vapaa-ajan ja oman ajan puute koetaan kuormittavina
- Vanhemman uupuminen voi vaarantaa lapsen turvallisuuden ja kehityksen
- Konkreettinen apu koetaan hyödylliseksi

Perhesosiaalityö:

- Lapsille ja perheille suunnattua sosiaalityötä, jonka tavoitteena on turvata lapsen kasvu ja kehitys sekä vahvistaa perheen voimavaroja
- Sosiaalihuoltolain mukainen palvelu, jota kunnan on tarjottava tukea tarvitseville perheille
- Vuonna 2022 3,1 % kaikista lapsiperheistä oli kunnan myöntämässä perhetyössä ja 2,3 % kotipalveluissa
- Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) tavoitteena on parantaa palveluiden saavutettavuutta ja perhelähtöisyyttä

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

- Tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen perhesosiaalityön kehittämisessä

- Parantaa perhesosiaalityön asiakkaina olevien vanhempien osallisuutta

AINEISTO JA ANALYYSI

- Tutkimukseen haastateltiin kolme äitiä ja yksi pariskunta (isä ja äiti)
- Haastattelut toteutettiin etänä
- Haastattelun teemoina: **palveluiden hakeminen, palveluiden ja arjen yhdistäminen, voimavarat ja niiden tukeminen sekä palveluiden kehittäminen**
- Aineistoa analysoitiin sisällönanalyysin keinoin haastattelun teemoja hyödyntäen

TULOKSET JA PALVELUIDEN KEHITYS

Perhesosiaalityö:

- Kokemukset pääosin positiivisia
- Monet kokivat omalta sosiaalityöntekijältä saadun tuen tärkeäksi
- Suurin tuki jaksamiselle konkreettisista palveluista, kuten kotipalvelusta, ja lapsen tukihenkilöstä tai --perheestä.

Palveluiden hakeminen:

- Koettiin turhauttavaksi, aikaa vieväksi ja raskaaksi
- Paikasta toiseen pallottelua
- Tiedon löytäminen vaikeaa

Palvelut ja arki:

- Palvelut vievät paljon aikaa arjesta
- Työn ja muun arjen yhdistäminen haastavaa
- Perhesosiaalityössä pystytty pääosin huomioimaan vanhempien aikataulut
- Vain vähän aikaa itselle tai parisuhteelle
- Arkeen suurin apu saatiin kotipalvelusta, lastenhoitoavusta, tukiperheestä tai –henkilöstä

Voimavarat ja niiden tukeminen:

- Lapset, puoliso, oma aika, joku, joka kuuntelee ja jakaa huolen lapsesta.
- Voimavaroja tunnistettiin muuhun aineistoon nähden melko vähän
- Vanhemmat kokivat, että eivät enää kaivanneet henkilökohtaista tukea palveluista
- Mieluummin omaa aikaa kuin esim. Keskustelutukea

Palveluiden kehittäminen:

- Enemmän konkreettista apua kotitöihin ja lastenhoitoon ja palveluita, jotka lisäävät vanhempien omaa aikaa
- Vähemmän “luukulta toiselle pompottelua”
- Tiedonsaannin ja hakuprosessin helpottaminen, palvelukokonaisuuksien kehitys
- Eri palveluiden välisen tiedonkulun parantaminen
- Vanhempien asiantuntijuuden kunnioittaminen
- Tällä hetkellä kiitosta saivat osaavat ja empaattiset työntekijät

LÄHTEET

- Autismi ja Asperger liitto (2018) *Äärirajoilla mennään – Autismikirjon lasten vanhempien arjessa jaksaminen ja perheiden tukipalvelut.*
- Fågel, P & Kukkonen S. (2020) *Erityislaster vanhempien kokema uupumus ja tuen tarve.* Psykologian pro gradu –tutkielma, Tampereen yliopisto
- THL (2023B) *Lasten, nuorten ja perheiden sosiaalipalvelut.* Perhetyö. Sosiaalihuoltolaki 2014/1301. Annettu 30.12.2014.
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2019) *Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, loppuraportti.*
- Sorkkila, M., Fågel, P., Kukkonen, S. & Aunola, K. (2021) *Erityislaster vanhempien kokema uupumus ja tuen tarve.* *Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti* 31 (4), 47-62.
- Sotkanet (2023) *Tilasto perhetyöstä ja kotipalvelusta koko maassa.* Terveiden ja hyvinvoinninlaitos.
- Särkkikangas, U. (2020) *Sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttö erityisperheiden arjessa- Toiminnan ja käytännön näkökulma.* Väitöskirja, Helsingin yliopisto.